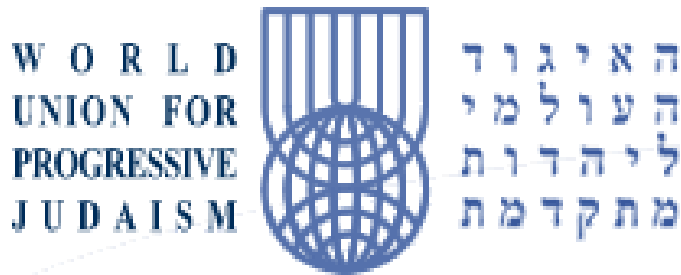

5775

Torah from Around the World

Rabbi Akiwa zei:

Sarcasme en lichtzinnigheid wennen een mens aan onbeschaamdheid.

Etiquette is als een haag die de Wijsheid beschermt.

Aan goede doelen geven is een haag die de rijkdom beschermt.

Geloften zijn als een haag die je eigenheid beschermt.

De haag die de levenswijsheid beschermt is de stilte.

[Pirke Awot 3:13. Uit: Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books; in traditionele vertellingen/vertalingen is het nummer 3:17]

Sjabbat 6 december 2014 / 14 kislew 5775, Wajisjlach, Beresjiet/Genesis, 32:4 – 36:43

Tanach blz. 66 - 75

Haftara: Jehosjoea 9:1-20

Tanach blz. 447 - 449

Commentaar: Rabbijn Megan Doherty, rabbijn van het Joseph Slifka Centrum voor Joods Leven in Yale, Connecticut, Verenigde Staten

Vertaling: Jochanan Belinfante

[Het Engelse origineel](#)

Ja'akov, de leugenaar

„Hij is een onbetrouwbaar figuur, 'a heel' in het Engels,” zei mijn grootvader als hij iemand wilde beschrijven die onbetrouwbaar was in zaken of als vriend. Ik werk er heel hard aan om iemand te zijn die door anderen wordt vertrouwd en probeer net zo hard om eerlijk tegenover mijzelf te zijn. Misschien wel door wat mijn grootvader mij heeft geleerd. De centrale figuur in sidra Wajisjlach is onze voorvader Ja'akov, wiens naam zich in het Engels laat vertalen als 'heel', in het Nederlands als 'hiel'. Ja'akov, in onze verhalen, is inderdaad bijna niet in staat om de waarheid te vertellen, niet tegen degenen die hem het meest na staan en ook niet tegen zichzelf; misschien wel *juist* niet tegen zichzelf.

Het verhaal over Ja'akovs misleidingen om de zegen voor de eerstgeborene van zijn vader Jitschak te krijgen - een zegen die voor zijn broer Esav was bedoeld - is beroemd. Daarnaast wordt er verteld dat Ja'akov loog tegen zijn broer Esav tijdens en zelfs na hun beroemde verzoening. Hij stuurt de ene boodschapper na de andere vooruit met geschenken voor zijn broer, en instrueert hen te zeggen: „Ik ben een dienaar van Ja'akov en Ja'akov zelf komt direct achter ons aan.” Maar Ja'akov komt pas de volgende dag. Ja'akov en Esav herenigen zich en omarmen elkaar. Esav maakt kennis met Ja'akovs familie en nodigt hem uit samen verder te reizen. Ja'akov stemt toe, zeggend tegen Esav: „Laat mijn heer toch voor zijn dienaar uit trekken, dan zal ik hem op mijn gemak naar Seier volgen...” (Beresjiet 33:14) Hij neemt echter meteen zijn vrouwen en zijn kinderen mee en reist in tegenovergestelde richting. De Tora geeft nergens een verslag dat hij ooit naar Seier is gegaan. Ja'akov kan zich wel weer met zijn broer hebben willen verenigen, hij lijkt niet te kunnen breken met de gewoonte van misleiding en wantrouwen, die zich al vormde in hun jeugd.

Nadat Ja'akovs geliefde vrouw Rachel hun tweede zoon Ben Oni, 'zoon van smart' heeft genoemd en direct na diens geboorte overlijdt, 'bedekt' Ja'akov het verdriet van Rachel en haar ellende door het kind een nieuwe naam te geven: 'Benjamin', Ben-jamin, 'zoon van de rechterhand'. Ik zie dat 'bedekken' als een soort liegen: Ja'akov is niet bereid om de pijnlijke waarheid over hoe zijn jongste zoon werd geboren, onder ogen te zien.

Volgens de rabbijnen uit onze traditie, bereikt Ja'akovs zelfbedrog een bijna lachwekkende hoogte. In Beresjiet Rabbah 79:10 lezen wij: „En hij riep tot hem, God: 'Jij bent de God van de bovenwerelden, en ik ben een god van de lagere werelden.'” Ja'akov is zo overtuigd van zijn eigen versie van de werkelijkheid, dat hij de verantwoordelijkheden en de identiteit van het goddelijke aan zichzelf toeschrijft. Wanneer wij tegen anderen liegen, openen wij de deur voor het liegen tegen onszelf. Leven met onwaarheden kan ons, net als Ja'akov, een overdreven gevoel van macht en eigenwaarde geven, of het kan ons ervan overtuigen dat wij kleiner en minder belangrijk zijn dan wij werkelijk zijn.

In deze sidra staan de lijsten van Esav's nakomelingen. Daarin vinden wij Amalek, de allereerste mythische voorvader, die symbool staat voor alle vijanden van het Joodse volk. Ten aanzien van hem krijgen we de instructie ons steeds te 'herinneren [hem] te vergeten', bij elke gelegenheid. Onze felste vijanden kunnen komen uit de kring van degenen die het dichtst bij zijn, of zelfs, uit onze eigen hart en verstand. Amalek, zijn nakomeling Haman (de slechterik uit het Poerimverhaal) en alles wat zij vertegenwoordigen, komen niet van ergens ver weg, en ze komen ook niet voort uit de vreemde Ander, ze vinden hun oorsprong in dezelfde baarmoeder als onze voorvader Ja'akov. De kern van deze tegenstelling, de wortel van deze vijandschap is te vinden in het gebrek aan waarheid tussen Ja'akov en Esav. Liegen tegen degenen die ons het meest naast staan, veroorzaakt verwondingen en breuken in onze relaties, die bijna onmogelijk te repareren zijn. Ook tegen onszelf liegen veroorzaakt verwondingen, hoewel die vaak moeilijker te zien zijn. Als wij maar genoeg tot onszelf liegen, eindigen we met een diep gebrek aan vertrouwen in wie wij wezenlijk zijn; we vertrouwen onze intuïtie niet meer, durven niet meer af te gaan op ons oordeel en wantrouwen onze keuzes.

Uiteindelijk komen Ja'akov en Esav weer bij elkaar om hun vader Jitschak te begraven. Aan het einde van zijn leven, als hem eindelijk de gelegenheid wordt geboden om een open en eerlijke relatie met zijn hele familie aan te gaan, geeft hij zijn kinderen elk een zegen, waarin hun werkelijke aard wordt benoemd. Ja'akov heeft zijn weg naar de waarheid gevonden, en heeft daar een heel leven van hard werken en tragedie voor nodig gehad.

Wij kunnen van Ja'akov leren en een ander pad kiezen. We kunnen op een genereuze en compassievolle manier proberen onze angsten te overwinnen. We kunnen actieve leden worden van de gemeenten die ons voeden, door eerlijk na te denken over onze misstappen en onze overwinningen. We kunnen ruimte en tijd reserveren om te onderzoeken wat er in ons innerlijk leeft: doe ik op dit moment wat juist is voor mij? Of voor mijn gezin? Of voor de wereld?